

Högskolan i Halmstad
Sektionen för lärarutbildning
Lärarprogrammet Lekridh 210 hp

Idrottsundervisningens förutsättningar

- En intervjustudie sett ur ett lärarperspektiv

Examensarbete lärarprogrammet 15 hp

Slutseminarium: 2011-01-10

Författare: Anna-Karin Andersson: 19850422-4646 och Sara Westerlund: 19870810-4800

Handledare: Lucia Christensen och Anniqa Lagergren

Medexaminatorer: Claes Ericson och Jonnie Eriksson

Examinator: Anders Nelson

Förord

Denna studie är vår C-uppsats på högskolenivå inom allmänt utbildningsområde 61-90 högskolepoäng.

Genom studien tog vi till oss ett citat från en av informanterna: ”Man lär så länge man lever” (Informant A). Detta är något som var och en bör ta till sig, bära med sig och ägna en tanke emellanåt. För oss, som snart är färdiga pedagoger, känns det särskilt viktigt eftersom vi önskar lära och utvecklas så länge vi är verksamma inom yrket. En fullfjädrad pedagog blir man förmodligen aldrig. Val av ämne till studien var aldrig något svårt val, då intresset för idrott och hälsa funnits hos oss under en lång tid. Det var även intressant ur en yrkesmässig synvinkel, eftersom vi båda studerat lek, rörelse, idrott och hälsa på högskolan i Halmstad. Vikten av ämnet är ingen nyhet men förhoppningen med studien är att både vi men även andra ska förstå innebörden av det och vad som faktiskt krävs, för att på bästa sätt bedriva en god idrottsundervisning. Till er som läser studien vill vi skicka med något tänkvärt. Det förhållningssätt och det synsätt jag har som människa inverkar på det arbetssätt, som präglar undervisningen. Arbetsfördelningen mellan författarna av följande studie har fördelats likt. Vid varje arbetstillfälle har båda författarna medverkat och turats om att läsa och skriva.

Författarnas tack

Under studien har vi kommit i kontakt med människor som alla på sitt sätt bidragit till att göra vår uppsats möjlig.

Vi vill först och främst tacka våra handledare Anniqa Lagergren och Lucia Christensen för många goda råd och tänkvärd feedback och för många bra diskussioner. Utan Er hade studien inte varit möjlig.

Vi vill även tacka de informanter som tagit sig tid och visat stort engagemang och interesse för att delta. Avslutningsvis vill vi även tacka examinator Anders Nelson och medexaminatorerna Claes Ericsson och Jonnie Eriksson.

Anna-Karin Andersson och Sara Westerlund

Halmstad den 3 januari 2011

Sammanfattning

Syftet med föreliggande studie är att undersöka förutsättningarna för att utöva ämnet idrott och hälsa i skolan, sett ur ett lärarperspektiv. I vår studie utgår vi från pedagogers egna erfarenheter och deras syn på ämnet idrott och hälsa. För att kunna granska detta har vi valt att studera vilka möjligheter och hinder som utgör förutsättningar för att utöva ämnet idrott och hälsa, i dagens skola.

Studien utfördes genom kvalitativa intervjuer med sex stycken informanter, där alla arbetade som pedagoger i idrott och hälsa. Vidare utfördes studien på tre skolor i en mindre kommun i Halland. Bakgrunden till studien är inte att upplysa om vikten av ämnet, utan att gå in på djupet kring villkoren för att utöva idrott och hälsa i skolan.

Resultatet i studien visade att villkoren för idrott och hälsa ser olika ut beroende på vilka förutsättningar som varje enskild skola har. De förutsättningar som omger ämnet skiljer sig från skola till skola, och mycket handlar om vad man gör det till och pedagogens eget förhållningssätt.

Slutligen problematiseras frågan om vilka förändringar som kunde gjorts för att studien skulle blivit bättre. Förmodligen beror det på flera orsaker: Författarna till föreliggande studies kunskaper kring utformningen av en C-uppsats, en större bredd av informanter och mer tid.

Nyckelord: Idrottsundervisning, förutsättningar, måluppfyllelse, idrott och hälsa

Abstract

The purpose of this dissertation is to explore the conditions of physical education in schools from the perspective of a teacher. The study has been developed through a pedagogues own experiences, as well as views, dealing with the subject of physical education (PE). The topics of interest we have chosen for this report are the current conditions relating to the practice of physical activity in schools. Furthermore, the result of this study was reached through qualitative interviews with six informants, all of which are working as pedagogues in physical education; all working in three schools in Halland. The background of this study is not to enlighten the importunes of the subject, since most people can agree on the positive impact physical education has on children. Rather, the aim of this study is examine, in depth, the conditions under which physical education is practiced in schools.

In terms of the result, it was found that physical education varies in schools depending on the circumstances under which the program operates under, as well as the possibilities the school can offer to the pupils. The issues, as well as possibilities for the future, have a lot to do with the attitude of the pedagogue, and therefore can be dealt with in different manners.

Towards the end of this dissertation, we examine the ways in which we could have changed procedure in order to better this work. There are a few aspects we have taken under consideration; the author's knowledge of the structure of the study, the number of interviewees, and the amount of time allowed for this study.

Keywords: Physical education, conditions, goal achievement

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
2. Tidigare forskning.....	8-11
2.1 Idrott och hälsa i skolan	8
2.2 Tid	8-9
2.3 Materiella förutsättningar	9
2.4 Kompetens.....	9-10
2.5 Styrdokument	10-11
3. Syfte	12
3.1 Frågeställning	12
3.2 Avgränsningar	12
4. Metod.....	13-19
4.1 Metodval	13-14
4.2 Urval.....	14
4.3 Material	14-15
4.4 Pilotstudie.....	15
4.5 Tillvägagångssätt.....	15-17
4.6 Validitet och reliabilitet.....	17
4.7 Etiska ställningstaganden	17-18
4.8 Analysmetod	18-19
5. Resultat.....	20-25
5.1 Resultat av intervjuundersökning.....	20
5.1.1 Idrott och hälsa i skolan.....	20-21
5.1.2 Tid.....	21-22
5.1.3 Materiella förutsättningar	22
5.1.3.1 Lokaler.....	22-23
5.1.3.2 Utemöjligheter	23
5.1.3.3 Material	23-24
5.1.4 Kompetens	24
5.1.5 Styrdokument	24-25
6. Diskussion	26-32
6.1 Idrott och hälsa i skolan	26
6.2 Tid	27
6.3 Materiella förutsättningar	27
6.3.1 Lokaler.....	27-28
6.3.2 Utemöjligheter	28
6.3.3 Material.....	28

6.4	Kompetens.....	29
6.5	Styrdokument	29
6.6	Slutsats	30
6.7	Metoddiskussion	30-31
6.8	Didaktisk implikation.....	31-32
6.9	Framtida forskning	32
6.10	Epilog	32
7.	Referenslista.....	33-34
Bilagor	35-37
Bilaga 1	35-36
Bilaga 2	37

1. Inledning

Styrdokumentet tar upp en mängd olika mål som elever ska uppnå inom ämnet idrott och hälsa, vilket medför att stora krav ställs på de pedagoger som undervisar i ämnet. Hur rimliga är då dessa mål, eftersom alla skolor har olika förutsättningar och pedagoger väljer att bryta ner och tolka målen på olika sätt? Med idrottsämnet följer också krav på tid, materiella förutsättningar, såsom lokaler, material och möjligheten att utöva idrott utomhus men också pedagogens kompetens (Annerstedt, 1990). Allt detta ligger till grund för en god idrottsundervisning. Forskning från 2001 (Sandahl, 2005) visar att av antalet skolor med regelbunden¹ tillgång till olika lokaltyper, har endast en tredjedel tillgång till inomhushall, medan 9 av 10 har möjlighet att utnyttja fotbollsplaner. Det kan konstateras att materiella förutsättningar, så som lokaler men även andra resurser, varit problematiska under hela 1900-talet. (a.a.).

Meckbach (2004) poängterar att en förutsättning för lärande är bland annat att undervisningen känns meningsfull för eleverna. Idag ses idrott och hälsa som ett av grundskolans mest omtyckta ämnen. Dock finns det ett viktigt men: det attraherar mest de elever som redan är aktiva på sin fritid, till exempel genom föreningsidrott (Larsson, 2009,b).

Författarnas förhoppning med föreliggande studie är inte att belysa vikten av ämnet utan lägga fokus på dess helhet, vilket innebär de förutsättningar som finns för att utöva idrott och hälsa i skolan. Studien vill förmedla och skapa insikt hos pedagoger men även hos det övriga samhället att kraven som ställs på ämnet kan vara svåra att leva upp till, då de mål, som till exempel styrdokumentet vill uppnå, inte alltid går att tillämpa i den verkliga undervisningen.

Det problem vi valt att studera i vår studie, grundar sig på vår frågeställning som handlar om idrottsundervisningens förutsättningar, sett ur ett lärarperspektiv. De områden, vi valt att rikta in oss på är följande: Idrott och hälsa i skolan, tid, materiella förutsättningar, pedagogens kompetens samt styrdokument. Val av områden baserades på dels det som tidigare forskning tagit upp men också på de egna erfarenheter, som vi tagit del av från verksamhetsförlagd utbildning.

¹ Med regelbunden tillgång avses här en gång i veckan eller mer.

2. Tidigare forskning

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning kring villkor för ämnet idrott och hälsa. De områden som vi tar upp nedan är grunden till vår intervjustudie.

2.1 Idrott och hälsa i skolan

Å ena sidan strider ämnet idrott och hälsa i skolan om tid och resurser med andra ämnen. Det som krävs, för att ämnet och pedagogerna inte ska förlora sin status, är att omgivningen sätter ett större värde på ämnet (Larsson, 2004). Hur kan detta bli möjligt? Hur man än vrider och vänder på problemet är det alltid något som blir lidande.

Skolverket (2000) skriver att idrott och hälsa idag är ett obligatoriskt ämne i alla årskurser i grundskolan. Annerstedt (1990) menar att forskning som gjorts under senare år, visar att ämnet idrott och hälsa är ett av de ämnen, som är mest omtyckt av eleverna. Men forskningen visar också, att det finns ett fåtal elever, som har mycket negativa upplevelser av ämnet. Det är därför nödvändigt att beröra undervisningens förutsättningar, när man pratar om ämnet idrott och hälsa. Förutsättningar som kan påverka undervisningen är till exempel, hur skolan fungerar och hur idrottsämnet ställs i relation till detta. Det handlar även om skolans struktur, hur pedagoger organiserar arbetet och vilka elevernas förutsättningar är. Idrottsämnet kan även vara beroende av de praktiska rammar som undervisningen innefattar, så som: lokaler, material och den tid som ges åt ämnet.

Å andra sidan har ändå utvecklingen under de senaste åren gått från ett ämne som sakta försvinner, till ett ämne, som idag värderas högre av parter både inom och utanför skolans fält (Larsson, 2004). Att det faktiskt skett en förändring är positivt men vad är det inom ämnet som värderas högre, då det fortfarande finns brister, som påverkar undervisningen.

2.2 Tid

Larsson (2004) pekar på att tidigare forskning visar, att pedagoger på fältet är medvetna om att alla mål i kursplanen för idrott och hälsa inte uppfylls, men med de tidsramar, som ämnet har, menar Larsson, att målen är omöjliga att uppnå. Eftersom ämnet ges lite tid blir undervisningstillfällena få, vilket i sin tur bidrar till att idrottslärarna prioriterar bort den teoretiska delen, då det anses viktigare, att eleverna är aktiva under idrottslektionerna. Idrotten

i skolan blir för en del elever det enda tillfället med fysisk aktivitet. Därför är den praktiska undervisningen så betydelsefull. Socialminister Göran Hägglund anser att skolans undervisning i idrott och hälsa borde bestå av minst tre lektionstillfällen per vecka, på samtliga stadier. Han anser, alltså ser att tiden för utövandet av ämnet bör ökas. (Nylander, 2010).

2.3 Materiella förutsättningar

De materiella förutsättningarna är likaså en av aspekterna, som inverkar på undervisningen i idrott och hälsa. Inom dess ramar ingår bland annat lokaler och material. Sandahl (2005) beskriver detta dilemma som mycket komplicerat. Gymnastiksalen ses som den viktigaste lokalen som ämnet har att tillgå. Utöver detta bör det finnas lek- och idrottsplatser i skolans närhet, förutom simhallar. På motsvarande sätt är naturen en betydelsefull del i detta sammanhang. Frågan om materiella förutsättningar innehåller således en relativt bred och svår fråga, där de skolor som är belägna vid de ovanstående delarna tyvärr är ganska få.

Begränsningarna har en stor inverkan på ämnets undervisning och innehåll, mycket större än för skolans övriga ämnen. Forskningen från 2001 visar på andelen skolor med regelbunden² tillgång till olika lokaltyper, där endast en tredjedel har tillgång till inomhushall medan 9 av 10 har möjlighet att utnyttja fotbollsplaner. Överlag har inte frågan om redskap fått ta så stor plats, då lokalfrågan varit den centrala. Dock har tillgången på redskap varit relativt god och om det behövdes, samarbetade man med olika idrottsföreningar genom att hyra eller låna. Det kan ändå konstateras att de materiella förutsättningar så som lokaler men även andra resurser, varit problematiska under hela 1900-talet (Sandahl, 2005).

2.4 Kompetens

Att vara lärare i idrott och hälsa ser inte likadant ut idag som det gjorde förr. Samhället och skolan förändras, vilket ställer krav på idrottslärares funktioner och kvalifikationer. För att lyckas som idrottslärare är det nödvändigt att själv tycka om idrott, men det räcker inte. Man bör också kunna motivera och engagera eleverna genom idrotten (Annerstedt, 1990). Alltså räcker det inte att enbart ha en utbildning för ämnet kräver mer än så.

² Med regelbunden tillgång avses här en gång i veckan eller mer.

Nylander (2009) skriver att en oro sprider sig över de neddragningar av ämnet idrott och hälsa som skett. Många skolor använder sig av pedagoger med kort eller ingen utbildning på idrottshögskola eller universitet med utbildning av lärare i idrott och hälsa, till undervisning av barn i de yngre åldrarna.

Annerstedt (1995) skriver att centrala direktiv har blivit allt färre, lokala kursplaner ska upprättas, betygskriterier saknas samt att teorin inte ska glömmas bort. Med detta som bakgrund är det lätt att förstå, att idrottslärarna ibland känner sig osäkra kring både målsättning, ämnesinnehåll, arbetssätt och vad som ska utgöra kärnan i deras undervisning. Detta behöver inte nödvändigtvis innebära att undervisningen blir sämre, men risken är stor att det blir så. Det är viktigt att i sitt yrke veta vad ämnet går ut på, då det skapar en trygghet hos både pedagoger och elever. Vidare skriver även Annerstedt att man aldrig blir färdig lärare utan utvecklar ständigt sin undervisning i takt med samhället och med sig själv (a.a.).

2.5 Styrdokument

Sandahl (2005) menar att syftet med läroplanen är att stödja undervisningen. Styrdokumentet reglerar många av skolans ramfaktorer såsom storlek på elevgrupper, vilka ämnen som existerar och hur många timmar varje ämne tilldelas. Detta i sin tur är det som styr den faktiska undervisningen, med andra ord har styrdokumentet ett stort inflytande, men den idrottsundervisning som faktiskt sker i skolan avviker ofta från det som står i styrdokumentet. Sandahl (2005) visar att de lokala faktorernas inverkan är så stor på verksamheten, att om styrdokumentet togs bort, hade det inte gjort någon skillnad. Vidare visar forskning också på ämnets känslighet för såväl de lokala förhållandena som för skolans närsamhälle. Förutom behov av lokal ses även förflyttning, omklädning och duschning som faktorer som berör undervisningen. Brister här medför begränsade möjligheter att leva upp till läroplanens krav. Sammanfattningsvis finns det stora skillnader mellan styrdokumentets intentioner och undervisningens realiteter (Sandahl, 2005).

Forskningen har gett oss en bild av undervisningen i idrott och hälsa som gör det möjligt på ett helt annat sätt än för såg 10 år sedan analysera och diskutera relationer mellan den nationella kursplanen och utfallet av undervisningen (Larsson, 2009, s.22,a).

Dessutom skriver Larsson (2009, a) att det finns vissa problem, som är förknippade med de förändringarna som skett i kursplanen. Problemen är förmodligen förknippade med

pedagogernas egna kunskaper, deras utbildning samt villkoren för att bedriva en undervisning, som överensstämmer med kursplanens intentioner. De problem som uppstått genom kursplanens förändringar, har att göra med hur pedagoger rent praktiskt förändrar undervisningen för att passa förändrade mål och kriterier.

3. Syfte

Syftet med studien är således att undersöka villkoren för att utöva ämnet idrott och hälsa i skolan, sett ur ett lärarperspektiv. I vår studie utgår vi från pedagogers egna erfarenheter och deras syn på ämnet idrott och hälsa. Vi har valt att studera olika förutsättningar, som omger undervisningen av ämnet idrott och hälsa, i dagens skola.

3.1 Frågeställning

Utifrån ovanstående syfte har följande frågeställningar framtagits:

- Hur ser pedagogerna på de förutsättningar som finns för att bedriva ämnet idrott och hälsa i skolan?
- Vilken inverkan har förutsättningarna på undervisningen?

3.2 Avgränsningar

I vår studie har vi valt att göra vissa avgränsningar. Avgränsningarna beror på tidsmässiga såväl som ekonomiska aspekter. Studien vi valde att göra inriktar sig på utbildade pedagoger, alltså de som har en lärarexamen eller liknande och undervisar i ämnet idrott och hälsa. Det fanns det inget krav från författarna av föreliggande studie på att de informanter som deltog skulle ha någon utbildning inom ämnet idrott och hälsa. Studien valdes även att genomföras i en och samma kommun och i årskurserna 3-5.

4. Metod

I detta avsnitt redovisas den valda metoden som ligger till grund för vår studie.

4.1 Metodval

Kvalitativ forskningsintervju

Studien vi valde att göra utgick från en kvalitativ halvstrukturerad intervju. Enligt Patel och Davidsson (2003) kännetecknas kvalitativa intervjuer av att de i stora drag har en viss grad av standardisering och med det menas att frågorna som ställs ger informatören möjlighet att svara med egna ord. Avsikten är att få fram informatörens egna upplevelser och tankar kring frågeställningarna. Vi önskade alltså inte få ett facitsvar med allmänna åsikter, utan ett ärligt svar, som beskriver personens egna synsätt och perspektiv.

Kvale och Brinkmann (2009) beskriver den halvstrukturerade intervjun som varken ett öppet vardagssamtal eller ett slutet frågeformulär. Intervjun i studien utmärktes av en intervjuguide med teman och förslag på olika frågor. Därefter skrev vi ut intervjun och bandinspelningen, vilket blev det material som är grunden för vårt resultat. Vårt mål med intervjun var att den skulle ha en låg grad av strukturering och en låg grad av standardisering där vi önskade göra en kvalitativ analys av resultaten (Patel & Davidsson, 2003). Vår studie var till viss del standardiserad, eftersom tillvägagångssättet har varit likadant vid alla intervjutillfällen, då alla informanter fick svara på samma frågor i samma följd. Å andra sidan var studien delvis också icke standardiserad, då de yttre och strukturella förhållandena inte tagits hänsyn till (Ericson, C. Personlig kommunikation, 2010-11-02).

Då meningen med kvalitativa metoder är att sätta sig in i den intervjuades perspektiv passade denna metod vår studie. Vi valde att göra kvalitativa halvstrukturerade intervjuer därför att vi då inte behövde följa ett strikt frågeformulär, men heller inte ha ett fritt samtal. Från början var vår tanke att vi skulle intervjua fyra pedagoger, men vi insåg redan efter de två första som gjordes på samma skola, att svaren skulle bli för lika varandra. Vi valde därför att komplettera med att ytterligare intervjua två stycken pedagoger. Urvalet blev sammantaget sex stycken pedagoger, som alla undervisar i ämnet idrott och hälsa. Anledningen till att vi valde så få var för att vi skulle kunna lägga ner mer tid på intervjuerna samt analyserna, och att vi även skulle få mer tid att lägga fokus på det, som informanterna delgav oss. På det viset hade vi möjlighet

att få veta hur de resonerar kring idrottsundervisningen med tanke på vilka förutsättningar som ges.

Då vi i vår studie endast hade ett litet antal intervjupersoner kan vi inte med säkerhet fastställa, att det resultat vi har kommit fram till blev samma som om vi hade gjort en större undersökning, i till exempel en annan stad. Vi anser därför att generaliserbarheten i studien inte är särskilt hög (Gillham, 2008).

4.2 Urval

Urvalet som gjorts i studien valdes strategiskt ut av oss vilket resulterade i att deltagarna valdes utifrån studiens syfte. Orsaken till ett strategiskt urval och inte ett slumpmässigt beror på att vi hade en förhoppning om att få så ärliga och grundliga svar på frågorna som möjligt. Innan studien påbörjades valde vi därför att intervjua enbart pedagoger, som undervisade i ämnet idrott och hälsa. Även om urvalet valdes ut strategiskt fanns det inga krav på exempelvis ålder, genus eller etnicitet i vår intervjustudie.

I studien har sex stycken pedagoger med lärarexamen (se bilaga 2) medverkat som alla undervisar i ämnet idrott och hälsa, men alla har inte en utbildning inom ämnet. Alla är verksamma inom den kommunala skolan. Det var en kvinna och fem män i åldrarna 25-65 som ingick i studien. För att ta hänsyn till informanternas anonymitet har vi valt att kategorisera dem med bokstäver från A-F. Vår inriktning i lärarutbildningen är F-5 och därför såg vi det som en självklarhet att utföra undersökningen på pedagoger som är aktiva i någon av dessa årskurser. Vi hade en tanke bakom vårt val av deltagare, som kommer att beröras i resultatet av studien. Vårt urval är således inte representativt i den meningen, att vi kan generalisera vårt resultat till hur lärare i allmänhet ser på de villkor de måste förhålla sig till i sin undervisning (Denscombe, 2004).

4.3 Material

I vår insamling av empiri använde vi oss av en halvstrukturerad intervjuguide som bestod av 20 färdigkonstruerade frågeområden. Tanken med att ha större områden under intervjun var, att det mestadels skulle bli en diskussion och inte enbart ett samtal med ja eller nej svar. Vid framtagningen av intervjuguidens frågor reflekterade vi över att inte skriva frågor som var ledande, långa eller nekande, som kunde påverka svaren. Vidare tänkte vi på språket i

frågeformuleringen. Frågorna skulle vara lätta att förstå av informanten och att de inte skulle gå att misstolkas.

Intervjuguiden skrevs på dator för att kunna korrigeras, om det behövdes, men även för att smidigt kunna använda det i uppsatsen. Båda författarna hade var sitt exemplar av intervjuguiden vid alla intervjutillfällen för övriga anteckningar, som till exempel kroppsspråk. Som material användes även en bandspelare, i detta fall författarnas privata mobiltelefoner. För säkerhets skull valde vi vid alla tillfällen att dubblera bandinspelningen.

4.4 Pilotstudie

När vi hade konstruerat vår intervjuguide gjorde vi även en pilotstudie på två anhöriga till oss. Anledningen till det var, att vi ville prova på att intervjua och för att se hur det fungerade med att ha mobiltelefonerna som bandspelare. Ejlertsson (2005) beskriver en pilotstudie som en provundersökning inför den verkliga insamlingen av empirin. Fortsättningsvis menar Ejlertsson att pilotstudier är bra att genomföra, då de eller den som konstruerat frågeformuläret kan ha svårt att se att frågorna kan uppfattas av informanten på olika sätt. Syftet med pilotstudien var att få reda på om frågorna som ska ställas, på något sätt kunde misstolkas. Man kunde också få reda på om någon fråga borde kompletteras eller tas bort. Då vi bara genomförde pilotstudie nummer ett, anser vi att det inte påverkade studien något nämnvärt. Vi valde inte att ändra något i intervjuguiden efteråt, utan den pilotstudie vi gjorde, fungerade bra. Till sist genomförde vi insamlingen av empirin genom vårt färdiga instrument, som kom att ligga till grund för den genomförda studien.

4.5 Tillvägagångssätt

I vår studie utgick vi från ett deduktivt arbetssätt som innebär att vi gick in med en förförståelse kring den framtagna problemformuleringen, genom stöd av teori, tidigare forskning samt egna erfarenheter. Målet med studien, så som vi önskade, var att teorin skulle utvecklas med stöd av empirin (Patel & Davidsson, 2003).

Då vi studerat tidigare forskning och läst på ämnet började vi med att ta kontakt med de utvalda informanterna, först genom mail och sedan per telefon för att bestämma tid och plats för intervju. Sedan gjorde vi en intervjuguide med 20 frågor utifrån vårt syfte och våra frågeställningar, som vi sedan mejlade till våra handledare på högskolan i Halmstad för att få

ett godkännande. Ejlertsson (2005) menar att vid en intervjustudie är det viktigt att relevanta frågor tas fram. Detta kan göras genom att operationalisera, vilket innebär att temaområden delas in i mindre underkategorier, som sedan kan användas som frågeställningar vid intervju. Genom att operationalisera ser man lättare om alla områden täcks in som avser studien, och frågorna kan med mer enkelhet formuleras utifrån ett relevant spektra med mer exakthet. Vi tog fram våra frågor genom att först läsa på tidigare forskning och hitta olika teman som till slut blev följande: idrott och hälsa i skolan, tid, materiella förutsättningar, kompetens och styrdokument. När vi gjort det valde vi ut frågor (se bilaga 1) som var relevanta både gällande de områden vi valt, men också för det vi ville ta reda på i vår studie.

Intervjuerna ägde rum under vecka 45 och 48. Vi valde att spela in intervjuerna samt att den av oss som var lite mer passiv, även antecknade. Anledningen till detta var att vi inte ville att informanten skulle känna sig utsatt, då risken för detta ökar om vi båda två skulle delta i samtalet. Vidare genomfördes intervjuerna på tre stycken F-5 skolor i Hallands län. Valet av skolor baserades på författarnas ekonomiska och tidsmässiga resurser som omfattade studien.

Intervjuerna gjordes enskilt med informanterna därför att vi hade förhoppningen att svaren då skulle bli så ärliga som möjligt. Enligt C. Ericson (personlig kommunikation, 2010-11-02) ger enskilda intervjuer integritet åt informanten som är i fokus samt att intervjun inte blir påverkad av andra deltagare. Dock kan informanten vid enskilda intervjuer med två eller fler intervjuare uppleva situationen obehaglig och dominant. Något att tänka på är till exempel placeringen, var och hur. Detta är något som den som intervjuar måste ta hänsyn till under intervjuens gång.

Intervjuerna spelades in och vi använde oss av våra privata mobiltelefoner, vilket fungerade bra. Av säkerhetsskäl valde vi att spela in på båda telefonerna vid alla intervjuerna. Vi hade en förhoppning innan intervjuerna att vi båda skulle delta vid de sex olika intervjuerna. Tanken med detta var, att den ena skulle vara mer aktiv och föra intervjun, medan den andra skulle vara passiv och ha fokus på övriga anteckningar, som inte kunde tolkas under inspelningen, som till exempel kroppsspråk. Vidare skulle denna person även kontrollera så att den tid som var beräknad från början, inte överskreds. Varje intervju tog mellan 15-30 minuter. Innan intervjun började, klargjorde vi för de etiska rättigheterna som informanten hade. När alla intervjuer var genomförda och empirin var insamlad transkriberade vi intervjuerna. Vi tog hälften av intervjuerna var och transkriberingen gjordes enskilt på våra

egna datorer, som tog mellan 2-4 timmar per intervju. Anledningen till att vi valde att dela upp empirin mellan oss var, att vi ansåg det lättare att själva lyssna och skriva ner det som sades och att arbetet var tidskrävande.

Miljön under alla intervjuerna var varierande men genomgående så har alla informanter fått välja den plats där de upplever bekvämlighet och trygghet. 4 av 6 intervjuer genomfördes i miljöer där det var tyst, lugnt och där inte störande moment förekom. Placeringen vid dessa intervjuer var vid ett rektangulärt bord, där författarna satt på ena sidan jämte varandra och där informanten satt mittemot. I de andra 2 intervjuerna fick vi sitta i någon form av lärarrum där andra i personalen kom och gick samt pratade. Där fick vi sitta vid ett runt bord.

4.6 Validitet och reliabilitet

Validitet och reliabilitet står i relation till varandra och i en studie behövs det tas hänsyn till dem båda. Dessa begrepp är relevanta för vår studie då vi önskade veta om vi besvarat vår frågeställning, men även om det resultat som tagits fram hade visat detsamma vid en eventuell studie någon annanstans (Patel och Davidsson, 2003). Validitet ses som kärnan i studien och avser om frågeställningen i studien blivit besvarad eller inte. Det kan alltså finnas olika hög grad av validitet i en studie. Validiteten är beroende av reliabiliteten, ju högre reliabilitet desto högre validitet. Reliabiliteten står för om resultaten i undersökningen är tillförlitliga eller inte. Skulle ett liknande svar ges vid en andra undersökning, på annan plats eller tid, har personerna som deltagit i studien påverkats i någon bemärkelse med till exempel ledande frågor eller har miljön varit konstlad (Kvale och Brinkmann, 2009). Hur validiteten och reliabiliteten blev väsentliga för vår studie, kommer vi att beröra på ett djupare plan i metoddiskussionen.

4.7 Etiska ställningstaganden

Före varje intervju redogjorde vi för vilka etiska rättigheter, som informanten hade. Deltagandet var frivilligt och när som helst under intervjun kunde informanten avbryta. Vi valde att använda oss av fingerade namn på de pedagoger som deltog i studien, och detta på grund av sekretessen. Vi som författare förväntades vara ärliga och öppna om vilka vi är och till vad vi skulle använda den information vi fick till. De deltagare, som medverkade i studien, skulle inte heller påverkas negativt av den. Den information som erhålls under studien kommer vi att hantera på ett konfidentiellt sätt, vilket innebär att den inte går att spåra till

uppgiftslämnarna. Vi har valt att ge informationen muntligt och har också fått ett muntligt samtycke tillbaka (Denscombe, 2004).

Enligt Vetenskapsrådet (2010) skall det i forskningssammanhang tas hänsyn till etiska principer. Nedan presenteras fyra punkter som författarna valt att använda i studien.

Informationskravet är den första principen som berör information till informanterna i studien. Vi valde att kontakta informanterna via telefon och e-post, där information gavs om studiens syfte och vad den skulle användas till. Vi frågade även om informanternas deltagande och hur vi hade tänkt gå till väga under en eventuell intervju. Vid intervjutillfället förklarades ytterligare vilka rättigheter informanterna hade, bland annat att deltagandet var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta den.

Samtyckeskravet är den andra principen, som innebär att informanterna i studien har rätt att själva bestämma över sin egen medverkan. Vi fick vårt samtycke av informanterna via telefon och eftersom urvalet bestod av vuxna krävdes inget skriftligt godkännande. Informanterna informerades innan intervjun om hur länge den ungefär skulle vara, vilket också gav informanterna möjlighet att bestämma när, var och hur intervjuerna skulle ske.

Konfidentialitetskravet är den tredje principen som omfattar informanternas konfidentialitet, vilket innebär att alla uppgifter om informanterna inte får ges till obehöriga. Vi har valt att i studien ta bort informanternas namn och ersätta det med bokstäver. All insamlad data kommer att tas bort eller raderas efter avslutad studie. Informanterna fick före intervjun ovanstående information och fick själva avgöra om bandinspelning fick ske eller inte.

Nyttjandekravet är den fjärde och sista principen och innebär, att den data som samlats in, endast får användas i forskningssyfte. Detta klargjordes för informanterna innan intervjun.

4.8 Analysmetod

Den analysmetod vi valde att använda oss av i vår studie baserades på-, den data och information som tagits fram genom intervjuer och sedan analyserats. Vid analysen av det insamlade intervjumaterialet finns det olika metoder att använda. I studien valde vi att använda oss av en så kallad samtalsanalys. Denna är relevant för studien, då vi har valt att plocka ut de delar, som vi ansåg betydelsefulla i intervjuerna och poängtera dessa (Kvale &

Brinkmann, 2009). Vi har valt ordagranna intervjuer utifrån det transkriberade materialet som gjordes noggrant och sedan tolkat dessa för att se det väsentliga för studien och koppla ihop det med vår egen tolkning. I transkriberingen av intervjuerna delade vi in materialet i övergripande områden, som blev de teman som används i resultatdelen. Genom att göra så kallade intervjuer önskar vi ge läsaren en djupare inblick i intervjuernas innehåll samt en förståelse för vad studien gick ut på.

5. Resultat

Vi kommer nedan att presentera en beskrivande del av resultatet av våra enskilda intervjuer som är grunden för vår studie. Pedagogerna har fått stå i centrum och berätta om sina upplevelser och erfarenheter av vilka möjligheter, respektive hinder, som omger ämnet idrott och hälsa i skolan, det vill säga, de förutsättningar som finns. Enligt oss var det av största vikt att lyssna på pedagogerna för att låta dem leda intervjun och inte bli styrda av oss. För oss låg tyngdpunkten i intervjuerna på informanternas personliga åsikter.

5.1 Resultat av intervjuundersökning

5.1.1 Idrott och hälsa i skolan

Här nedan följer en presentation av de resultat som kom fram genom studien gällande ämnet idrott och hälsa i skolans värld, alltså den verksamhet, där undervisningen bedrivs och lärande sker.

Den första frågan vi ställde till pedagogerna var allmän och berörde på så vis ämnet som helhet, och hur informanterna ser på ämnet. Denna fråga öppnande upp och inledde intervjun försiktigt. Alla pedagogerna visade tydligt, att ämnet i sig är viktigt, speciellt då dagens samhälle ser ut som det gör, med mycket stillasittande framför TV och datorer. Det handlar också om elevernas glädje att vara tillsammans och röra på sig utefter sina egna förutsättningar. Enligt pedagogerna är idrottsundervisningen i skolan för vissa elever den enda möjligheten till fysisk aktivitet.

Sara: Hur ser du på ämnet idrott och hälsa?

Informant B: Eh, jag tycker det är jätteviktigt, jag skulle helst velat haft det varje dag, faktiskt, i och med att barn idag inte rör sig på samma sätt som vi gjorde, många sitter hemma, så det blir viktigare å viktigare, tycker jag.

Gällande den teoretiska delen i idrottsämnet framgick det tydligt, att detta är något som ägnas lite tid. De anser att mycket av innehållet tas upp i andra ämnen, så som i biologi, där man pratar om muskler och i geografi där man lär sig använda kartan. Vidare anser pedagogerna också, att teoretisk undervisning kan ges vid genomgångarna, där regler tas upp, och varför

man gör si eller så, samt när det pratas om hälsans betydelse. Det är alltså viktigare, att eleverna är fysiskt aktiva under lektionerna.

Anna-Karin: Eh, har du någon teoretisk form av idrott och hälsa, asså just med eleverna?

Informant A: Som jag går igenom kontinuerligt?

Anna-Karin: Mmm.

Informant A: Nu när jag har klass, eh, (paus) så, har jag väl inte det, mer än, ja det teoretiska är ju kartan.

Anna-Karin: Mmm.

Informant A: Som man lägger, som är, som specifikt från idrotten som man kan säga, att det gör vi, men vi ser ju till att ha den fysiska aktiviteten, jag vet att det ingår teori med, ja det är ju kartan å så, även muskler och lite sådär men det får komma in på biologi istället tycker jag.

Anna-Karin: Mmm.

Informant A: Så att man får, rörelsen är ändå så specifik och viktig tycker jag, så att det är (paus), man pratar ju badvett också, men, jag samlar ju dom inte i idrottshallen och pratar badvett.

När samma fråga ställs till en annan pedagog får vi ett något annorlunda svar, och som också visar att den teoretiska delen i idrottsundervisningen prioriteras bort. Av resultatet framgår också att den teoretiska undervisningen är vanligare i de högre årskurserna.

Sara: Har du någon teoretisk form av idrott och hälsa?

Informant D: Det blir inte så mycket nej, utan på den här nivån är det mycket leken, sen pratar man ju mycket om någonting vi kallar fairplay. Kanske inför varje lektion att det är viktigt att man samarbetar och följer regler och att man efterarbetar efter varje lektion, att man pratar om hur det har gått och då blir det lite teori, hur leken ska fungera bättre eller. Sen så pratar man kanske lite ibland om det här med idrottsskador och uppvärmning och sånt. Men dom är så små så att, det tror jag är vanligare i sjuan, åttan och nian.

5.1.2 Tid

Vi behandlade vi även en annan aspekt som berörde tiden som idrottsämnet ges nämligen, där vi ville ta reda på vad pedagogerna anser om den schemalagda tiden. Resultatet visade, att majoriteten ansåg att för lite tid läggs på ämnet. Pedagogerna såg det önskvärt med mer tid och fler lektioner i veckan.

Sara: Nä, eh, hur ser du på den schemalagda tiden som läggs på idrott och hälsa?

Informant F: (Harklar sig). Den kunde vart mer, det är inte mycket så att vi lägger ju in lite extra. Ehh med rörelse, vi har ju promenad en gång i veckan, och det kan komma ytterligare. Så att man försöker lägga in lite mer. Samt att man i lektionstid även kan bryta och säga ” gå ut och gå

ett varv runt hela ytterområdet, skolgården” tar inte många minuter men det kan göra A och O för resten av dagen. Så att e. Det är inte mycket tid som ligger.

Å andra sidan framgick det också att två av pedagogerna uppskattade att tiden är lagom, vilket innebär två stycken 60 minuters pass per vecka. Samtidigt menar de också att idrott och hälsa inte enbart utövas under lektioner, i idrottshallen, utan likaväl på raster, utflykter, friluftsdagar samt även integrerat i andra ämnen.

Sara: Eh, hur ser du på den schemalagda tiden som läggs på idrott och hälsa? Den som är på schemat.

Informant E: Ja nu lägger vi ju schemat själv så vi sköter ju det å, vi lägger ut så mycket som vi tycker är bra å sen, sen tar vi ju, vi lägger väl ut två 60 minutare i veckan på dom stora barnen, å, sen alla dom andra cyklingarna å utegrejerna lägger vi ju då på, ja blir det samma dag som vi har gympa så försvinner gympan i övrigt så plussas dom ju på bara, så man kan ju säga att vi i snitt ligger på nästan tre 60 minutare då, om man tar allt, som kan ha med idrott att göra, men det går ju i vartannat hela tiden så, det är ju väldigt mycket utflykter och lärande SO/NO.

5.1.3 Materiella förutsättningar

I studien valde vi även att beröra faktorer som kan inverka på undervisningen i idrott och hälsa, såväl positivt som negativt. Frågorna som ställdes om detta handlade om lokaler där idrott bedrivs, skolans utemöjligheter och tillgången på material, som alla är fysiska redskap som krävs för att bedriva undervisningen på bästa sätt.

5.1.3.1 Lokaler

En gemensam åsikt som delades av pedagogerna i studien var att lokalen har en viktig betydelse för att bedriva idrottsundervisningen på bästa sätt. Alla pedagogerna hade olika förutsättningar vad gäller tillgång till en bra idrottshall. Med detta menar vi att vissa var nöjda och tyckte hallen var okej, medan andra ansåg den för liten. Detta resulterade i moment som uteblev och pedagogerna kunde ibland känna sig låsta i sin undervisning.

Sara: Vilken betydelse har lokalerna för att bedriva idrottsundervisningen på bästa sätt för dig?

Paus

Informant B: Asså, (skratt), man har dom lokaler, vi har inga sådär jättebra lokal, kan jag inte säga, visst det har en viss betydelse, man kan bli låst, i sin undervisning ibland, så vissa grejer kan man, som här ute kan vi inte spela volleyboll till exempel, det är alldeles för lågt i taket, om

man vill spela racketsport så är det inte så lätt heller, så man kan bli begränsad i sin, då får man söka andra lösningar, då får man väl ta sig någon annan stans, så visst det har betydelse.

Sara: Mmm, ehh vilken betydelse har lokalen för att bedriva undervisningen på bästa sätt?

Informant F: Viktigt att det är bra lokaler, ehh bra storlek, det får inte vara för litet, utan det ska ges utrymme för att kunna röra sig ordentligt. Så det är väldigt viktigt att lokalen är väl anpassad. Och vi har ju en någorlunda, den kunde vart större, men det funkar. Men det finns ju dom som har det klart mycket sämre än oss. Som har såhär pyttesmå lokaler. Herre du milde, sen finns det ju säkert dom som har det mycket bättre så att. Nej jag är väl ganska nöjd som vi har det. För den är, den täcker det behovet i dom åldrarna vi kör.

På frågan om hur en bra lokal skulle se ut var man ense om att den skulle vara stor och rymlig, fräsch, och med bra belysning samt ha allt de material och de redskap, som krävs för att bedriva en god undervisning.

Anna-Karin: Eh, om du skulle få se din liksom perfekta lokal, alltså hur skulle den se ut för dig? Alltså en riktigt bra alltså idrottshall?

Informant C: Min perfekta lokal (skratt), jaa, eh, lagom stor sal, eh, bra med material, eh, både redskap, fotbollsmål, innebandymål, badmintonnät, ja så mycket material som möjligt.

5.1.3.2 Utemöjligheter

När frågan gällande lokaler ställdes ville vi även veta vilka utemöjligheter som finns på skolorna. Vi valde därför att ställa en följdfråga om detta till samtliga pedagoger. Överlag hade alla bra utemöjligheter detta i form av skog och natur, och skolgårdar utrustade med till exempel fotbollsplan.

Sara: Hur ser du på utemöjligheterna här runtomkring?

Informant F: Dom är jättebra, vi har eh, extremt goda möjligheter med tanke på att vi har nära till skog, vi har en slinga, vi har en skolgård som vi kan använda, nä så att det har jag inget att klaga på. Jätte positivt och det försöker vi utnyttja. Så fort tillfälle ges och väder.

5.1.3.3 Material

Alla pedagoger som deltog i studien var samstämmiga kring materialfrågorna. På skolorna fanns det tillräckligt med material att tillgå utifrån de behov som finns, likaså har de möjlighet att efter deras enskilda behov köpa in nytt kontinuerligt. De flesta skolorna har ett eget konto för just ämnet idrott och hälsa, och där sätts det in pengar varje termin som de själva får förvalta.

Sara: Hur ser tillgången av material ut? I dagsläget?

Informant D: Här på denna skolan?

Sara: Aaa

Informant D: Ehh det är rätt så bra. Det är det. Det är någon musikanläggning som har varit lite dålig. Men annars så tycker jag att vi har det mesta.

Sara: I relation då till budgeten anser du då att ni har möjlighet att köpa in nytt material kontinuerligt? När det behövs?

Informant D: Ehh, ja det har vi. Om vi inte ska köpa jätte stora saker. Men då tror jag att vi får hjälp av fritidskontoret, för dom har ju största ansvaret för hallarna.

Sara: Okej

Informant D: Så vi köper mest det här slitmaterialet. Det man kan slita ut. Bollar och ja förbrukningsgrejer liksom. Medans om det är något som går sönder i idrottshallen får ju tror jag faktiskt fritidskontoret sköter den kostnaden. Aaa det tror jag.

5.1.4 Kompetens

Vi valde att ta med en fråga i studien, som handlar om pedagogens kompetens, om det är någon skillnad på utbildade eller icke utbildade idrottslärare. I det stora hela ansåg de flesta av pedagogerna att det är viktigt att ha en utbildning, främst att ha pedagogiken och metodiken men också det rätta synsättet och intresset för idrotten. Av de sex som vi intervjuade var det endast en som inte hade någon utbildning i ämnet, men ändå undervisade i det. Även han ansåg det viktigt av att vara utbildad, men menar att det går att klara, om intresset finns och viljan till fortbildning genom olika kurser.

Sara: Hur ser du på utbildade gentemot utbildade idrottslärare? Är det någon skillnad?

Informant D: Eh, ja det tror jag är stor skillnad. Jag tror att det är viktigt att man har sin lärarutbildning och den pedagogiken och metodiken, och gärna idrott som tillval, som ni har haft, två terminer, så man vet lite vad man. Det är ett svårt ämne att undervisa i, om man inte har mycket på fötterna. Man får mycket erfarenhet hela tiden. Så dom första åren är det jätte tufft att ha idrott. Men sen så får man lite rutin och man tar hjälp av kollegor och samlar på sig en bank med övningar som man vet funkar å . Så det tror jag är en stor skillnad. Sen kan man nog hitta världens bästa idrottslärare från gatan också, men det är nog ovanligt.

5.1.5 Styrdokument

Genom empirin blev det tydligt att svaren i denna fråga skiljde sig markant åt, till skillnad mot föregående frågor. Pedagogerna var oeniga i sina svar gällande kursplanen för Lpo 94. Å ena sidan menade en del av pedagogerna att målen inom ämnet idrott och hälsa är lätta att tolka och förstå, medan å andra sidan fanns det de som upplevde målen svårtolkade. När vi

berörde frågan om Lgr 11 var övervägande antalet av pedagogerna ännu inte påslästa på kursplanen inom ämnet.

Sara: Ehh sen är det lite frågor om kursplanen. Har du tittat nåt på den, nu tänker vi på Lpo 94.

Om du har tittat på den och läst den på senare tid?

Informant F: Aa, den har, eh den följer med hela tiden så att man täcker in dom momenten, eh vad barnen ska kunna.

Sara: Vad tänker du kring dom målen där?

Informant F: Paus. Nä det är väl inga större problem. Det är ganska enkla mål för dessa årskullarna att klara egentligen. Så att det. Det är klart och tydligt.

Sara: Du känner att det finns med å...

Informant F: Jaja, absolut.

Sara: Har du hunnit sätta dig in i den nya läroplanen någonting?

Informant F: Litegrann, börjat kika på den så att man redan förbereder sig själv också. Och börja med lite inre planeringar. Hur man ska lägga upp om vissa saker behöver ändras. Så det är viktigt att följa med i utvecklingen direkt så att det inte bara är nu är det den som gäller, så har man noll koll.

En annan av de tillfrågade pedagogerna i studien, uttryckte sig på annat sätt, när det gällde Lpo 94.

Sara: Till sist så är det lite frågor om kursplanen, eh, om du har läst kursplanen på senare tid?

Informant B: Eh, ja, ja (skratt) Nä men vi håller ju på med, vi håller ju på med sånt, matriser så.

Ja, asså dom är ju, vad ska man säga, dom är ju inte alls så tydliga.

Sammanfattningsvis visar resultatet att en mängd faktorer inverkar på idrottsundervisningen i dagens skola och de områden, vi valde att belysa, är alla villkor för idrottsundervisningens utövande. Generellt sett var pedagogerna som ingick i studien samstämmiga, alla påpekade vikten av ämnets betydelse och i de flesta fall ansågs pedagogens kompetens betydelsefull för att bedriva en god idrottsundervisning. I de avseenden som resultatet skiljde sig åt var framför allt kring läroplanen idag men också morgondagens, samt de materiella förutsättningarna. Tidsaspekten var även den en del, där det skiljde sig något åt. Två av informanterna ansåg att den tid som ämnet idrott och hälsa tilldelats var bra, medan de övriga fyra tyckte att det var för lite. För att knyta ihop säcken så drar vi slutsatsen av vårt resultat, att förutsättningarna för att utöva idrott och hälsa i skolan är relativt likvärdiga i den kommun och på de skolor som vi gjort studien.

6. Diskussion

I följande kapitel kommer vi att föra fram vår egen tolkning och diskutera vad vi kom fram till i studien, kopplat till tidigare forskning, men även den empiri som samlats in. Vidare kommer vi även att diskutera vår metod och om vi har besvarat vårt syfte och vår frågeställning. Till sist tar vi upp hur studien kan användas i skolans värld, men även hur studien kan utvecklas i framtiden.

Syftet med studien var att undersöka de förutsättningar som omger ämnet idrott och hälsa i skolan, sett ur ett lärarperspektiv. I vår studie utgick vi från pedagogers egna erfarenheter och deras syn på ämnet idrott och hälsa. För att kunna granska detta valde vi att inrikta oss på ramfaktorer som kan inverka på undervisningen.

6.1 Idrott och hälsa i skolan

När pedagogerna som ingick i studien fick frågan om vad idrott och hälsa innebär, var alla rörande överens om att ämnet är viktigt speciellt då samhället ser ut som det gör, med barn och ungdomar som ägnar mycket tid åt stillasittande aktiviteter. Dessutom handlar ämnet om att elever ska känna glädje och utgå från sina egna förutsättningar. Annerstedt (1990) hävdar att undervisningen berörs av olika förutsättningar som, hur skolan fungerar, pedagogernas organisering av arbetet samt arbetet med de praktiska ramarna. Dessa praktiska rammar innefattar till exempel lokaler och material, den schemalagda idrottsundervisningen och elevers förutsättningar.

Mycket av det som tidigare forskning har berört, anser vi är aktuellt även idag. Alla vet redan att ämnet idrott och hälsa är ett viktigt ämne i skolan, men vi anser att det nu är viktigare än någonsin att ha någon form av fysisk aktivitet. Föreläsningsvis menar alltså vi att skolan har en betydande del i denna fråga, då idrotten i skolan för många elever blir den enda rörelsen under dagen. Situationen är sig lik: problemet kvarstår även om kunskapen om den finns, och vår rädsla är att om detta område blir utforskat igen kommer resultatet förmodligen se detsamma ut. Frågan är: Vad krävs för att en förändring ska ske?

6.2 Tid

Resultatet av studien visade att de flesta pedagoger bedrev två lektionstillfällen i veckan i ämnet idrott och hälsa från och med årskurs 4. Majoriteten ansåg att detta är för lite och hade önskat minst en lektion till i veckan. Många av dessa pedagoger försöker därför få in egen fysisk aktivitet med sina elever, utöver den schemalagda tiden. Larsson (2004) betonar, att eftersom ämnet ges lite tid, blir undervisningstillfällena få, vilket medför att pedagogerna inom idrott och hälsa prioriterar bort den teoretiska delen. Socialministern Göran Högglund menar att idrottsundervisningen i skolan bör bestå av minst tre lektionstillfällen per vecka i alla årskurser (Nylander, 2010).

Utifrån tidigare forskning och den empiri, som samlats in ser vi tydligt, att ämnet ges för lite tid vilket även var en av grundtankarna vid val av studie. Då vi hade studerat kursplanens mål i idrott och hälsa, ifrågasatte vi relationen mellan tid och mål, alltså intentionen i förhållande till realiteten. Vi förstår att situationen kan vara svår att förändra, för hur man än vrider och vänder på problematiken, blir alltid något ämne lidande. Positivt är ändå att pedagogerna själva försöker lösa det genom att hitta andra ingångar i form av friluftsdagar och utflykter, men också i skolans vardag.

6.3 Materiella förutsättningar

Inom de materiella förutsättningarna har vi valt att dela in dem i följande underkategorier, lokaler, utemöjligheter och material, som alla är fysiska redskap. Det är viktigt att ha bra förutsättningar som i sig blir villkor för lärande. Här nedan kommer vi att diskutera dessa förutsättningar utifrån tidigare forskning och insamlad empiri.

6.3.1 Lokaler

Å ena sidan visar den empiri som sammanställts i denna studie att pedagogerna inte upplever att problemet ligger i att ha en lokal att bedriva undervisningen i, utan problemet handlar snarare om lokalernas skick. Alla har inte möjlighet att bedriva sin idrottsundervisning i en stor och rymlig lokal. Å andra sidan visar forskning från så sent som 2001 att endast en tredjedel av landets skolor har tillgång till en inomhushall medan 9 av 10 kan nyttja fotbollsplaner. Situationen har varit problematisk under hela 1900- talet (Sandahl, 2005). Den tidigare forskningen och det vi i studien kommit fram till blir därför något motsägelsefullt då vi inte upplevt en total avsaknad av lokal, utan problemet med lokalfrågan grundar sig snarare i utformningen.

Vi författare har inte några egna erfarenheter av att inte ha tillgång till en idrottshall, varken under vår egen skoltid eller under vår verksamhetsförlagda utbildning. Men å andra sidan, eftersom författarna vuxit upp i den kommun studien genomförts kan vi inte säga att det med all säkerhet är likt för hela Sverige. Vi har inte kunskapen att generalisera över hur situationen ser ut överlag.

6.3.2 Utemöjligheter

Utifrån resultatet visade det sig, att pedagogerna inte såg något hinder med utemöjligheterna, då de hade tillgång till natur, slinga och en bra skolgård. Sandahl (2005) framhåller, att gymnastiksalen är den viktigaste lokalen för ämnet idrott och hälsa, men utöver detta bör det finnas lek – och idrottsplaner nära skolan samt idrottsplatser och simhallar. Likaså är naturen betydelsefull för att bedriva undervisningen utifrån kursplanens mål.

För oss blev ovanstående resonemang en väsentlig fråga att ta med i studien då det i kursplanen för idrott och hälsa står bland annat att: eleven ska i slutet av femte skolåret ha grundläggande kunskaper om friluftsliv och känna till grunderna för allemansrätten (Skolverket, 2000). Visserligen har säkert elever i Stockholms innerstad friluftsliv, men vi vill ändå slå ett slag för vikten av att möjligheter finns i nära anslutning till skolan.

6.3.3 Material

I studien framgick att pedagogerna hade en gemensam uppfattning kring materialfrågan, där tillgången var tillfredsställande. Då det uppstår behov av att införskaffa nytt material, finns det möjlighet till detta. Den tidigare forskning som vi behandlat under studiens gång, berör inte materialdilemmat i så stor utsträckning. Men Sandahl (2005) menar ändå att det material, som finns att tillgå under idrottslektionerna, har en betydelse. Detta har fått stå tillbaka då lokalfrågan stått i centrum.

Av ovanstående resonemang framgår det att tillgången på material i undervisningen är viktig, men att den inte utgör något problem på de skolor, där studien har utförts, samt att tidigare forskning styrker detta även för andra delar av landet. Dock finns det ingenting som talar för att detta gäller överallt och det finns säkerligen fler skolor än man tror, där materialfrågan utgör ett hinder för undervisningen i idrott och hälsa.

6.4 Kompetens

På många skolor idag, arbetar många som pedagoger i idrott och hälsa, även om de inte innehar någon högre utbildning(Nylander, 2009).

I studien framgick det tydligt, att pedagogers kompetens är viktigt, speciellt pedagogiken. Pedagogerna i studien hävdade också att intresset för idrott och hälsa bör innehas för att kunna utföra en god idrottsundervisning. Annerstedt (1990) hävdar att för att vara en bra pedagog i ämnet idrott och hälsa, måste denne kunna motivera och engagera sina elever. Att själv vara intresserad av ämnet räcker inte. Dessa argument är förvisso bra, men vi menar, att detta är egenskaper, som vem som helst egentligen kan ha, vare sig man är utbildad eller ej och vem säger, att det är något man tillägnar sig genom att vara utbildad inom ämnet idrott och hälsa. Dock är det för oss självklart att kompetensen bör vara ett krav och att intresset är av största vikt. Denna åsikt grundar sig förmodligen på att vi själva utbildar oss till just pedagoger inom idrott och hälsa, så det finns inga belägg för att det måste vara så.

6.5 Styrdokument

Det som tas upp i tidigare forskning överrensstämmer med det resultat som vi har tagit fram. De flesta pedagogerna var dåligt pålästa både på Lpo 94 samt även den nya, Lgr 11 som träder i kraft 2011. Men ändå bedriver de en fungerande undervisning. Styrdokumenterna har enligt tidigare forskning ett stort inflytande över undervisningen som sker i ämnet idrott och hälsa, men de lokala faktorerna påverkar ämnet i så stor grad, att skulle styrdokumenterna tas bort skulle det inte göra någon förändring. Detta innebär att det finns ett glapp mellan vad som faktiskt skrivs i styrdokumenterna och det som utförs i undervisningen (Sandahl, 2005). Utifrån den ovan nämnda fakta ifrågasätter därför vi styrdokumentens existens, då de upplevs mer som ett hinder för undervisningen och ett papper bland alla andra, än som måste finnas, men inte används.

Vi menar att forskning visar på att styrdokumenterna har ett stort inflytande över undervisningen, men det blir motsägelsefullt då vi genom studien men också av egna erfarenheter sett att så inte är fallet. Detta eftersom alla tolkar styrdokumenterna olika och på frågan vad som egentligen står där blir svaret ganska oklart och varierat. Vi upplever inte att styrdokumenterna används i undervisningen på det sätt som det från början var tänkt. Hur många pedagoger är det egentligen som planerar sin undervisning i idrott och hälsa utifrån det som tas upp i kursplanen? Antagligen väldigt få.

6.6 Slutsats

Vi anser att studien men även det som tidigare forskning tagit upp, visar på att det faktiskt finns villkor för att utöva ämnet idrott och hälsa i dagens skola. Å ena sidan finns det en mall som beskriver hur man bör göra. Det räcker inte som pedagog i idrott och hälsa att slänga in en boll och säga spela! Å andra sidan, även då många pedagoger inte lägger någon större vikt vid det som kursplanen tar upp, så grundar sig ändå undervisningens utformande i någonting. Varje idrottslektion består inte av fotboll utan eleverna får en varierad undervisning och möjlighet att prova på olika sporter.

Vår frågeställning grundade sig på idrottsundervisningens förutsättningar . Dessa varierar från skola till skola, och mycket grundar sig på vilka förutsättningar som finns. Aspekter som tid, styrdokument, synen på ämnet, materiella förutsättningar och pedagogers kompetens kan alla utgöra såväl hinder som möjligheter. Studien visar således, att de pedagoger, som deltog, hade ett perspektiv att se möjligheterna framför hindren, genom att alltid göra det bästa av situationen, oavsett vilka förutsättningar som finns.

Avslutningsvis vet vi att ämnet redan är väl utforskat och vår tanke med studien var således inte att uppfinna hjulet igen. Vi önskade istället understryka hur verkligheten ser ut, och ge förhoppningsvis ytterligare kunskap och upplysningar och inte predika om hur bra ämnet är.

Sammanfattningsvis understryker författarna till studien vikten av att lärandet inom idrottsundervisning sker i skolans verksamhet i ett sammanhang och med hithörande redskap. De faktorer, vi valt att kategorisera genom studien, är alla förutsättningar som inverkar på undervisningen. Vad blir det av ämnet idrott och hälsa i skolan och vad för konsekvenser får det om inte måttet hålls?

6.7 Metoddiskussion

Den empiri som vi fick genom intervjustudien anser vi tillförlitlig, då pedagogerna som intervjuades upplevdes ärliga i sina svar samt engagerade under intervjutillfällena. Likaså känns även empirin tillförlitlig eftersom mycket av den överensstämmer med vad tidigare forskning behandlat. Vi anser att i två av fallen kan svaren påverkats av yttre faktorer, då det under intervjuerna fanns störande moment såsom prat från andra pedagoger vilket ledde till en hög ljudnivå i bakgrunden. Vi anser också att eftersom det var andra parter närvarande, kan detta ha påverkat de svar, som informanterna delgav oss under intervjun.

I efterhand ser vi intervjuguiden positiv även om den tog tid att framställa. Den var ett bra underlag vid utformningen av intervjufrågorna, eftersom det var lättare att se, om alla områden, som valdes, täckts in. Vi ser det som givande för studien att vi fick möjlighet att intervjua ytterligare två pedagoger, som inte var påtänkta från början. Detta medförde, att vi fick en bredare variation i svaren än vad vi kanske annars hade fått. Vi hade innan intervjuerna genomfördes en förhoppning om att en av oss skulle vara aktiv och en passiv, vilket vi turades om att vara. Det blev inte så vid alla intervjutillfällen då den som var passiv av oss gjorde en och annan kommentar. I efterhand anser vi, att detta ändå inte påverkat det resultat vi kommit fram till i studien.

Arbetets gång har varit som ett berg att bestiga med en del motgångar. Då vi hade svårigheter med att hitta ett passande ämne, som var tillräckligt avsmalnat, tog det tid att komma igång. Hade starten flutit på bättre, så hade studien troligtvis sett något annorlunda ut. Från början var vår önskan att intervjua både pedagoger och elever men på grund av tidsbrist blev det inte så.

Vi anser att styrkan med studien är vårt val av informanter, som alla var intresserade av och undervisade i ämnet idrott och hälsa. Vidare ser vi att informanternas kompetens bestod av en bredd, då ålder, kön och år i verksamheten skiljde sig åt. Av allt att döma har förmodligen dessa informanter en kunskap inom ämnet, som vi eventuellt inte fått tillgång till, om informanterna istället bestått av pedagoger, som undervisar i andra ämnen.

Svagheter med studien är däremot studiens omfattning, då den i nuläget genomförts i en och samma kommun, och i en relativt liten stad. Som vi även nämnt ovan så inverkar de tidsmässiga och ekonomiska aspekterna sannolikt på studiens helhet, då vi författare blev begränsade i dessa delar.

I vår studie anser vi att generaliserbarheten är relativt låg, då det inte är någon garanti att det skulle visa samma resultat vid samma sorts studie i andra kommuner. Men å andra sidan menar vi att vår frågeställning och vårt syfte besvarats, vilket i sig höjer validiteten i studien.

6.8 Didaktisk implikation

Vår förhoppning med denna studie är att den ska bidra till ny insikt om idrott och hälsas betydelse samt att skapa en medvetenhet hos andra pedagoger om möjligheter och hinder

inverkan på ämnet. Genom att skapa medvetenhet och ge kunskap med studien önskar vi se en förändring gällande prioriteringar för ämnet i framtiden. Kunskapen finns och troligtvis engagemanget, frågan är bara vad som mer krävs för att det ska ske en förändring av ämnet. Vi vill att vår studie ska bidra med något extra som inte alla redan visste innan och på så sätt kanske skapa en diskussion bland dagens och morgondagens pedagoger, så att de ser över vilka förutsättningar, som finns på deras skola.

6.9 Framtida forskning

Med facit i hand, hade det varit intressant att i framtiden göra en liknande studie med samma infallsvinkel i en fördjupad form, större omfattning och under en längre period. Detta för att gå in mer på djupet och eventuellt se om andra aspekter också kan inverka som inte berörts i denna studie. Eftersom studien genomfördes i en och samma kommun, skulle man kunna utföra den i en annan kommun eller i flera och jämföra dem med varandra exempelvis en skola på Lidingö och en i Rosengård. Man kan även se på privatskola kontra kommunal skola. Finns det skillnader och -/ eller likheter och vad kan man i så fall lära av dessa. Det hade också varit intressant att se det ur elevers perspektiv, för att ta reda på hur de ser på villkoren för att utöva idrott och hälsa i skolan.

6.10 Epilog

”Framtiden för idrottsämnet i skolan är inte i fara. Ett ämne som varit på banan så länge och har den uppbackningen som det har i den dagliga debatten, både bland elever, föräldrar och politiker kommer att finnas kvar i skolan även framgent” (Nylander, 2007, s.10). Enligt författarna till föreliggande studie menar vi att trots ämnets hysteri, framför allt idag, krävs det att ämnet ses ur den synvinkel där fokus bör ligga. Ämnet idrott och hälsa kommer med största sannolikhet alltid att finnas kvar men hur undervisningen faktiskt utformar sig beror helt på hur styrdokumentet tolkas och används samt de materiella förutsättningarna, tiden men också pedagogens kompetens. Allt detta är faktorer som spelar in på hur väl undervisningen för eleverna ter sig. Fysisk aktivitet är inte svårt att utföra, och för det behövs det egentligen ingenting. Men med tanke på det krav som ställs på ämnet idrott och hälsa i dagens skola bör dessa faktorer läggas stor vikt vid.

7. Referenser

I detta kapitel visas vilka källor och vilken information som använts i utformningen av denna studie.

Annerstedt, C (1990). *Undervisa i idrott – Idrottsämnets didaktik*. Lund: Studentlitteratur

Annerstedt, C (1995). *Idrottsdidaktisk reflektion*. Varberg: Multicare förlag AB

Denscombe, M (2004). *Forskningens grundregler – Samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur

Ejlertsson, G (2005) 2:a upplagan. *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur

Gillham, B (2008). *Forskningsintervjun – tekniker och genomförande*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, S & Brinkmann, S (2009) 2:a upplagan. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, L (2004). *Ämnet idrott och hälsa ur ett idrottsläraperspektiv*. Kalmar: Högskolan i Kalmar

Larsson, H (2009,a). *Idrott och hälsa – Vad är det? – Vart är det på väg?* Idrott och hälsa nr. 6 ss. 22-25

Larsson, H (2009,b). *Måluppfyllelse – En pedagogisk utmaning i idrott och hälsa*. Idrott och hälsa nr. 3 ss. 14-18

Meckbach, J (2004). *Ett ämne i förändring – lärares reflektioner över ämnet idrott och hälsa i grundskolan*. Svensk idrottsforskning nr. 4 ss. 27-32

Nylander, P (2007). *Idrottslärares roll – då, nu och i framtiden*. Idrott och hälsa nr. 3 ss. 8-10

Nylander, P (2009). *Bra och rolig skolgympa kräver rätt redskap i idrottshallarna*. Idrott och hälsa nr. 7 ss. 34-35

Nylander, P (2010). *Socialministern vill se mer idrott och hälsa i skolan*. Idrott och hälsa nr. 1 ss. 28-29

Patel, R & Davidsson, B (2003) 3:e upplagan. *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Sandahl, B (2005). *Ett ämne för alla? Normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Stockholm: Carlsson bokförlag

Skolverket (2000). *Kursplanen för idrott och hälsa*. www.skolverket.se 2010-12-03

Vetenskapsrådet (2010) <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> 2010-12-20

Intervjuguide

Etiska riktlinjer

Innan vi börjar intervjun kommer vi delge informanten vilka rättigheter han/hon har. Informanten kan när som helst under intervjun avbryta och lämna rummet utan att för den sakens skull behöva förklara varför. Vi kommer även att fråga om informantens godkännande till att bli inspelad på band samt informera om anonymiteten som informanten och skolan besitter.

Bakgrundsfrågor

Namn:

Ålder:

Utbildning:

Verksam:

Klass:

Frågeställningar

1. Hur ser du på ämnet idrott och hälsa?
2. Finns det några tillfällen då du anser att du utövar idrott och hälsa med dina elever utanför idrottshallen? Om ja, när i så fall?
3. Har du någon teoretisk form av idrott och hälsa? Kan du utveckla?
4. Vad är god idrottsundervisning för dig?
5. Kan du nämna faktorer som kan påverka utövandet av idrott och hälsa positivt såväl som negativt?

6. Hur ser du på den schemalagda tiden som läggs på idrott och hälsa?
7. Hur många minuter per vecka uppskattar du läggs på idrott och hälsa?
8. Vilken betydelse har lokalerna för att bedriva idrottsundervisningen på bästa sätt?
9. Hur skulle en bra lokal se ut för dig?
10. Hur ser tillgången av material ut?
11. Kan du uppskatta vilken budget terminsvis som läggs på idrott och hälsa?
12. Har ni möjlighet att köpa in nytt material kontinuerligt? Utveckla.
13. Brukar dina elever vara med och organisera lektioner i idrott och hälsa? Om ja, hur? Om nej, hur kommer det sig?
14. Arbetar du på något speciellt sätt för att motivera dina elever till att delta i idrottsundervisningen? Utveckla.
15. Hur gör du för att utmana de elever som är motiverade?
16. I det fall du har omotiverade elever, hur arbetar du med dessa?
17. Hur ser du på utbildade idrottslärare gentemot utbildade? Är det någon skillnad tror du? Om ja, vad i så fall?
18. Har du läst kursplanen på senare tid? Om ja, vad tänker du kring målen för idrott och hälsa?
19. Har du satt dig in i den nya kursplanen för ämnet idrott och hälsa? Om ja, hur uppfattar du den nya kursplanen gentemot den gamla?
20. Till sist, är det något du vill tillägga eller ta upp som vi inte berört?

Skola 1

Informant A

Kön: Kvinna

Ålder: 38

Utbildning: 1-7 lärare i svenska/so med idrott som tillval

Verksam: 10 år

Klass: 5:a

Informant B

Kön: Man

Ålder: 38

Utbildning: 1-7 lärare i ma/no samt idrott

Verksam: 11 år

Klass: 4:a

Skola: 2

Informant C

Kön: Man

Ålder: 27

Utbildning: Lärare med inriktning mot fritidshem samt idrott som tillval

Verksam: 4

Klass: Åk 1-5 idrott samt fritids

Informant D

Kön: Man

Ålder: 40

Utbildning: 1-7 lärare samt idrott som tillval

Verksam: 16 år

Klass: 3:a

Skola: 3

Informant E

Kön: Man

Ålder: 63

Utbildning: Folkskolelärarexamen i alla ämnen

Verksam: 38 år

Klass: 5:a

Informant F

Kön: Man

Ålder: 51

Utbildning: Förskollärare samt Lärarexamen i sv/so, ingen idrottsutbildning

Verksam: 10 år

Klass: 3:a